

Els cinemes xinès i nipó

per Màrius Calvet

Han passat més de tres anys d'ençà de la primera projecció a Barcelona d'un film autènticament japonès: "Yedo", obra que ens donà a conèixer la producció extrem-oriental.

La immensa distància que ens separa d'aquells països fa que no arribin, més que de tard en tard, fins a nosaltres, algunes noves de la situació i evolució del Setè Art asiàtic.

La Xina, malgrat la seva densíssima població (més de 420 milions d'habitants), no compta més que amb uns 600 cinemes petits que projecten films muts, a preus popularíssims (a 20 cèntims i a ral l'entrada), i uns 130 cinemes moderns, equipats amb aparells sonors, que presenten films americans, amb preferència a tota altra producció, i a més a més, donen cabuda a les millors produccions, unes 8 ó 10 anyals, triades de les 60 ó 70 que els diversos estudis xinesos de Shan-

L'actor Chojiro Hayashi, que interpreta per al cinema nipó, les obres teatrals Kabuki.



ghai, Hong-Kong, Peiping i Canton, editen amb artistes, directors i tècnics nacionals.

Aquesta migradesa de producció per a un mercat tan gran, com suposa la vasta població xinesa, s'explica per diverses raons: la pobresa dels pobles de l'interior, la manca de locals, la diversitat de dialectes (més de 10) que es parlen dintre del territori xinès, que fa que un film amb llengua del Nord, per exemple, no sigui ben comprès ni a l'Est, ni al Sud ni a l'Oest de la mil·lenària nació, i, per últim, la dificultat d'obrir-se un mercat a l'estranger, per quan la majoria de films xinesos són de costums, i molts polítics republicans i revolucionaris s'oposen a que siguin conegudes fora de casa les habituds llurs.

Ara, uns quants xinesos estudiosos, que han estat a Amèrica i Europa, i que han capít la importància que té el Cinema per a l'educació i progrés dels pobles, intenten fer evolucionar el Setè Art xinès, portant-lo per noves orientacions. Heus ací uns noms, a retenir, del grup de "pionners" del Cinema modern de la Xina: Tscheng, Shu, Lee i S. C. Chang. Darreament P. K. Tscheng ha editat un film dramàtic, de contingut internacional, que ha assolit un èxit esclatant: "Dues germanes". Solament a Shanghai ha recaptat més de 1.200.000 pessetes en el propi Cinema on fou estrenat. Tscheng es proposa fer films socials, a l'estil dels russos, sense abandonar, emperò, aquells temes netament racials que fan vibrar l'ànima de tot



L'artista nipona
Ysuzu Yamata.

xinès pacient, reposat i artista, idòlatra de llur folk-lore i de les meravelles del paisatge autòcton.

* * *

Al Japó, ja és tot una altra cosa. Malgrat que la població nipona és, de molt, inferior a la xinesa (els japonesos són uns 75.000.000), els cinemes que funcionen depassen la xifra de 1.700, dels quals uns 550 són equipats amb aparells de projecció sonora. La producció nacional japonesa, als estudis de Tokio i Kioto, és de més de 700 films, de promig, cada any. Les editores més importants són: Nikkatsu, Shinko, Cinema, Shochiku, P. C. L. Studios i la "J. O."

Els films segueixen dues tendències, la moderna, imitant a René Clair, Sternberg, Lubitsch, Mamoulian i altres directors de sòlid prestigi. Els films d'aquesta mena tenen arguments assimilables per a tots els públics. Són deguts a la influència dels films que d'arreu del món s'importen i es projecten al Japó. Els millors films americans, anglesos, alemanys i francesos són presentats al Japó gairebé al mateix temps que ací, a la nostra ciutat.

L'altra tendència és la nacional, recollint les palpitations de la vida pròpia nipona, amb els seus drames, les seves lluites heroiques, els seus costums, la seva idiosincràsia. El gran repertori teatral Kabuki és portat destrament al cinema per bons directors: Daisuke Ito, Yamanaka, Magaki, Sudjaky, etc., especialitzats en aquesta mena de films nacionals clàssics, amb artistes també reconeguts, com: Chojiro Hayashi, Toshio, Samada, Tsuzi, Sugiyama, Kotaro Bandow, etc.

Però, malgrat tot, el cinema nipó sols interessa a la classe mitja, als obrers i als infants. Les classes adinerades els menyspreen i el defugen.

Darrerament el Japó ha editat films moderns d'una gran bellesa plàstica i d'una fotografia admirable:

D'un film nacional xinès, del director S. F. Shu.



Una escena de pescadors nipons, portada a la pantalla.

"Tange Sazen", "Toyo-No-Haha" i "Chushingura". Aquest darrer dura prop de tres hores i és parlat totalment en japonès, encara que segons referències, és perfectament entenedor sense cap mena de rètols i sense posseir cap noció d'aquella intrincada llengua.

Els millors directors nipons d'assumptes moderns són: Kenji Mizoguchi i J. Abe. Dels artistes que es dediquen als films dels nostres temps cal recordar a Oka, Den Ohinata, Sumiko Kurishima, Kawasaki, Tanaka, Mizokuho, Haruyo, Ichikawa. Sessue Hayakawa, que tots els bons cineïstes recordaran, treballa com a realitzador i assessor als estudis "J. O."

L'exportació no està tampoc organitzada. Sols de tant en tant algun documental és comprat pels estrangers.

El cost de la producció al Japó és molt baix, car es paga poquíssim als artistes. El millor estel no cobra més enllà de 5.000 pessetes per mes. La comparsa rep 4 ó 5 pessetes per dia.

És d'aquesta manera que una pel·lícula no costa pas més de 70 a 80 mil pessetes, quan un film fet a Barcelona en costa 300.000! I als Estats Units n'arriba a valer de 700 a 800.000!

Clar que la bellesa de Ysuzu Yamata, posem per cas, artista japonesa de gran fama, no podrà mai ésser l'ídol de les nostres joventuts, com sembla que arriben a ésser-ho alguns estels americans i europeus. Per això ni Hollywood, ni Berlín, ni París, ni Londres s'encaparren gaire per la competència de cost ni de la que comercialment pot fer-los-hi la producció asiàtica.

* * *

Hem començat dient que feia més de tres anys que havíem vist el primer film japonès a Barcelona. Qui serà l'home d'empenta i d'esperit artístic inquiet que ens presenti aviat més films de l'Extrem Orient, xinesos i nipons?